

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014-2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JAROSLAV TOMKA

**Bezpečnost a ochrana obyvatelstva ve správním obvodu obce
s rozšířenou působností Mnichovo Hradiště**

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2014-2015

BACHELOR THESIS

JAROSLAV TOMKA

**The emergency and safety of people
based in one location, Mnichovo Hradiste**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 13. února 2015

Jaroslav Tomka, DiS.

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Víškovi za věcné připomínky a pomoc při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat vedoucí pracoviště prevence, ochrany obyvatelstva a krizového řízení HZS Mladá Boleslav Bc. Světlaně Beránkové a vedoucí odboru krizového řízení ORP Mnichovo Hradiště p. Lence Hofmanové za vstřícnost, praktické rady a připomínky při přípravě této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou zabezpečení bezpečnosti a ochrany obyvatelstva při provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech ve správním obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Mnichovo Hradiště. Vyjmenovává veškeré v současnosti platné právní předpisy, které souvisí s touto problematikou. Stručně pojednává o historickém vývoji ochrany obyvatelstva v České republice od prvních náznaků po současnost. Vysvětluje důvody a význam vyhlášení krizových stavů. Vyjmenovává rizika, která správní obvod ORP Mnichovo Hradiště ohrožují, a zabývá se preventivně výchovnou činností, která by měla zajistit připravenost obyvatelstva, ale i krizového managementu pro případ vzniku mimořádné události.

Klíčová slova

Bezpečnost,
bezpečnostní rada,
krizová situace,
krizový štáb,
mimořádná událost,
ochrana obyvatelstva,
riziko.

Annotation

My bachelor thesis is orientated around the topic of an emergency and peoples safety whiles the work of saving lives is carried out during a natural or other emergency situation. I based my final papers at location I know best, Mnichovo Hradiste. I listed out all the valid code in relation with this topic. I added a historical progress of security for people in the Czech Republic, from the beginning to now. I explain the reasons and meaning of the emergency levels. Never the less I listed out the danger which can emerge in Mnichovo Hradiste and interest in the prevention that can be thought, which would ensure the peoples readiness and preparedness of the crises management during the emergency events.

Key words

an emergency, a safety

a security council (board)

a crises situation

a crises management board (headquarters)

an emergency event (situation)

peoples safety

a danger

OBSAH

ÚVOD	8
1 PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	10
2 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA	15
3 VÝZNAM ÚKOLŮ OCHRANY OBYVATELSTVA	23
3.1 Varování a vyrozumění	24
3.1.1 Varování.....	24
3.1.2 Vyrozumění	27
3.2 Ukrytí	28
3.3 Evakuace	30
3.4 Nouzové přežití obyvatelstva.....	31
3.5 Humanitární pomoc.....	33
3.6 Dekontaminace.....	34
4 BEZPEČNOST OBYVATELSTVA	35
5 CHARAKTERISTIKA SPRÁVNÍHO OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ	38
6 RIZIKA VE SPRÁVNÍM OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ	40
7 ORGANIZACE BEZPEČNOSTI A OCHRANY OBYVATELSTVA VE SPRÁVNÍM OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ	43
8 PREVENCE, PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	56

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Bezpečnost a ochrana obyvatelstva ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Mnichovo Hradiště“ jsem si zvolil z důvodu, že pracuji u Hasičského záchranného sboru v represi na pozici velitele družstva. Práce mě i po 23 letech služby uspokojuje a i neustále překvapuje. U zásahu mohu prakticky okamžitě hodnotit výsledek své práce a můžu hodnotit klady i zápory provedeného zásahu. K tomu mám k dispozici celou řadu materiálů typu Bojový a Cvičební řád, metodické pokyny, koncepty atd., podle kterých se připravuji na provedení případného zásahu, ale mohu i porovnávat teorii s praxí.

Bezpečnost a ochrana obyvatelstva jsou dva pojmy, které spolu úzce souvisí a nelze je při řešení mimořádných událostí a krizových situací od sebe oddělovat.

Problematika bezpečnosti a ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích mě dlouhodobě zajímá. Myslím si, že nejenom mě, ale i případné čtenáře této bakalářské práce zajímá, jak to vypadá na „druhé straně“, na straně kde pracují krizoví pracovníci, kteří vyhotovují podklady a přijímají opatření pro úspěšné zvládnutí těchto situací. Jedná se podle mého názoru o práci velice komplikovanou, protože se zde pracuje pouze s odhady na teoretické rovině a porovnat správnost vyhotovených podkladů s praxí jde velmi těžko. Mnohokrát jsem se setkal s názorem, že jde spíše o „hraní si na vojáky, zbytečné papírování a vymyšlení plánů k plánům na situace, které nikdy nenastanou“, ale v průběhu minulých let Středočeský kraj, jehož součástí je správní obvod obce s rozšířenou působností Mnichovo Hradiště, zasáhla řada mimořádných událostí a krizových situací. Jednalo se hlavně o živelní pohromy typu povodeň a silný vítr, kdy bylo potřeba pro zvládnutí situace vyhlásit i krizové stavy a opodstatněnost těchto pracovníků a jejich práce stoupla na váze.

Tato bakalářská práce nemá za cíl najít nové návrhy řešení této problematiky.

Má za cíl:

- poskytnout ucelený přehled právních předpisů, které poskytují oporu při řešení mimořádných událostí a krizových situací a které zde uvádím v platném znění k 1. 2. 2015.
- Stručně shrnout historii vývoje ochrany obyvatelstva a její opodstatněnost.

- Popsat možnosti a konkrétní opatření, které stát, kraje a obce dávají krizovému managementu a obyvatelstvu k dispozici pro úspěšné zvládnutí mimořádných událostí a krizových situací.
- Poskytnout možnosti, způsoby nebo návody, jak provádět preventivně výchovnou činnost obyvatelstva v době klidu a tím zvýšit jeho povědomí jak ochránit sebe a své blízké.

1 PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

V České republice je problematika bezpečnosti a ochrany obyvatelstva řešena celou řadou právních předpisů, které se vztahují k řešení mimořádných událostí a krizových situací. Přehled není zcela vyčerpávající, ale je z něho patrné, že tato problematika je značně obsáhlá a její pochopení vyžaduje neustálé vzdělávání.

Mezinárodní vztahy:

- Severoatlantická smlouva (Washington, D. C., 4. dubna 1949),
- č. 168/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977.

Ústavní předpisy:

- č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- č. 2/1993 Sb., ústavní zákon, Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky,
- č. 110/1998 Sb., ústavní zákon o bezpečnosti České republiky.

Oblast veřejné správy:

- č. 36/1960 Sb., zákon o územním členění státu,
- č. 2/1969 Sb., zákon o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky,
- č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení),
- č. 129/2000 Sb., zákon o krajích (krajské zřízení),
- č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze,
- č. 314/2002 Sb., zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností,
- č. 388/2002 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Oblast krizové připravenosti:

- č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- č. 462/2000 Sb., nařízení vlády k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- č. 432/2010 Sb., nařízení vlády o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury,
- č. 75/2001 Sb., vyhláška Českého báňského úřadu, kterou se stanoví báňsko-technické podmínky pro zřizování, využití a ochranu důlních děl vybraných pro využití při krizových situacích pro uplatňování preventivních, technických a bezpečnostních opatření a provádění kontrol,
- č. 281/2001 Sb., vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Oblast integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva a požární ochrany:

- č. 133/1985 Sb., zákon o požární ochraně,
- č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky,
- č. 239/2000 Sb., zákon o integrovaném záchranném systému,
- č. 238/2000 Sb., zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky,
- č. 34/1986 Sb., nařízení vlády o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození zdraví při plnění úkolů požární ochrany,
- č. 172/2001 Sb., nařízení vlády k provedení zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- č. 246/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci),
- č. 247/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany,
- č. 463/2000 Sb., nařízení vlády o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární

pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva,

- č. 328/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR, o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému,
- č. 380/2002 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Oblast prevence závažných havárií:

- č. 59/2006 Sb., zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií),
- č. 350/2011 Sb., zákon o chemických látkách a chemických směsích (chemický zákon),
- č. 103/2006 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra ČR, o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu,
- č. 250/2006 Sb., vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, kterou se stanoví rozsah a obsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo do skupiny B,
- č. 254/2006 Sb., nařízení vlády o kontrole nebezpečných látek,
- č. 255/2006 Sb., vyhláška Ministerstva životního prostředí ČR o rozsahu a způsobu zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie,
- č. 256/2006 Sb., vyhláška Ministerstva životního prostředí ČR o podrobnostech systému prevence závažných havárií.

Oblast zdravotnictví:

- č. 374/2011 Sb., zákon o zdravotnické záchranné službě.

Oblast ochrany před povodněmi, nouzové zásobování vodou:

- č. 254/2001 Sb., zákon o vodách (vodní zákon),

- č. 216/2011 Sb., vyhláška Ministerstva zemědělství ČR o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl,
- č. 236/2002 Sb., vyhláška Ministerstva životního prostředí ČR o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovení záplavových území.

Oblast životního prostředí:

- č. 17/1992 Sb., zákon o životním prostředí.

Oblast jaderné bezpečnosti:

- č. 18/1997 Sb., zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon),
- č. 11/1999 Sb., nařízení vlády o zóně havarijního plánování.
- č. 318/2002 Sb., vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření a o požadavcích na obsah vnitřního havarijního plánu a havarijního řádu.

Oblast hospodářských opatření pro krizové stavy:

- č. 241/2000 Sb., zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy,
- č. 498/2000 Sb., vyhláška Správy státních hmotných rezerv o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy.

Oblast ropné bezpečnosti:

- č. 189/1999 Sb., zákon o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze (zákon o nouzových zásobách ropy).

Oblast energetiky:

- č. 458/2000 Sb., zákon o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon),
- č. 334/2009 Sb., vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ČR o stavech nouze v plynárenství,
- č. 80/2010 Sb., vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ČR o stavu nouze v elektro energetice a o obsahových náležitostech havarijního plánu,
- č. 225/2001 Sb., vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, kterou se stanoví postup při vzniku a odstraňování následků stavu nouze v teplárenství.

Oblast obrany:

- č. 585/2004 Sb., zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon),
- č. 219/1999 Sb., zákon o ozbrojených silách České republiky,
- č. 222/1999 Sb., zákon o zajišťování obrany České republiky.

Oblast ochrany utajovaných informací a ochrany osobních údajů:

- č. 412/2005 Sb., zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Oblast ochrany veřejného zdraví:

- č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví.

Oblast rostlinolékařské péče:

- č. 326/2004 Sb., zákon o rostlinolékařské péči.

Oblast veterinární péče:

- č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči (veterinární zákon).

Ostatní související legislativa:

- č. 361/2003 Sb., zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Jednotnost materiálů problematiky bezpečnosti a ochrany obyvatelstva v České republice, jako jsou např. havarijní plány, plány konkrétních činností, krizové plány, plány krizové připravenosti, typové plány řeší metodické pokyny ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů.

2 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA

Lidstvo už od svého počátku reagovalo na různá nebezpečí, vzájemně se varovalo a ochraňovalo. Mezi první bezpečnostní opatření člověka byla ochrana svého života před napadením divokou zvěří, ukryval se v jeskyních, budoval různé přístřešky a provizorní obydlí, která postupně zdokonaloval. V průběhu vývoje musel člověk začít ochraňovat své území i výsledky své práce před ostatními. Za tím účelem vznikaly různé stavby - hrady, tvrze, hradby, obranné valy.

Prvopočátky ochrany vojáků a civilního obyvatelstva ve válečných konfliktech položil Henri Dunant, švýcarský obchodník, který otřesen svými osobními zážitky z bitvy u italského Solferina vydal knihu „Vzpomínka na Solferino“. Její vydání a Dunantovo osobní úsilí vedlo v roce 1863 k založení Mezinárodního výboru Červeného kříže a přijetí první Ženevské úmluvy o zlepšení osudu raněných v polních armádách.¹

Na ustavující Mezinárodní konferenci Červeného kříže v Ženevě byl přijat jako znak nové organizace červený kříž v bílém poli, který je vlastně obrácenou vlajkou Švýcarska. S vlajkou Červeného kříže se neztotožnilo Turecko, protože prý uráželo náboženské cítění jeho vojska, proto přijalo pro své sanitní vozy a zdravotníky symbol červeného půlměsíce na bílém podkladu. Příkladem Turecka následovala řada arabských zemí vyznávajících islámské náboženství.² V roce 2005 byl přijat další rozeznávací znak pro zdravotnické jednotky a tím je červený čtvercový rámeček postavený na hrot tzv. červený krystal, izraelská obdoba červeného kříže. Mezinárodním právem je uznán ještě jako rovnocenný symbol červeného kříže – červený lev a slunce na bílém poli. Tento symbol užíval v letech 1929 - 1980 Irán, dnes není využíván.³

Důležitost a opodstatnění existence Ženevské úmluvy zásadním způsobem prověřila 1. světová válka, kdy během čtyř válečných let, bylo zabito 10 milionů vojáků, 20 milionů jich bylo zraněno a ztráty na civilním obyvatelstvu byly obrovské. Díky aktivitám Mezinárodního červeného kříže docházelo k doplňování a k přijímání dodatků, které zpřesňovaly rozsah přijatelného násilí za ozbrojených konfliktů s cílem

¹ DUNANT, Henry. *Vzpomínka na Solferino*. Praha: Sursum, 2007. ISBN: 80-7323-136-0

² Český červený kříž. *Český červený kříž oblastní spolek Most* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.cckmost.cz/historie-cck/>

³ Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. © Český červený kříž 1999 – 2013 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: http://www.cervenkykruz.eu/cz/novy_znak.aspx

je humanizovat a poskytovat účelnou péči postiženým vojákům a civilnímu obyvatelstvu. V reakci na válečné zkušenosti se zintenzivnily činnosti v oblasti humanizace ozbrojených konfliktů a rozvoji mezinárodního humanitárního práva. Výsledkem bylo přijetí Ženevského protokolu z roku 1925 zakazujícího užívání dusivých, otravných a podobných plynů a bakteriologických zbraní ve válce a v roce 1929 revize stávající úmluvy z roku 1906 a přijetí úmluvy o zacházení s válečnými zajatci. Nepodařilo se však zahrnout do právního předpisu ochranu civilních osob.⁴

V období před 2. světovou válkou se v Německu dostal k moci Hitler a z jeho politiky se daly vyvodit závěry, že své zahraničně-politické cíle bude prosazovat ozbrojenou silou. Na tuto situaci Československá republika zareagovala přijetím zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Tento zákon řešil přípravu pasivní obrany v době míru. Řízením pasivní obrany bylo pověřeno ministerstvo vnitra a úkoly byly přeneseny na veřejnou správu. Do přijetí tohoto zákona se řešily otázky protiletecké obrany obyvatelstva na principu dobrovolnosti za pomoci tělovýchovných a soukromých organizací, které měly ve svém programu prvky brannosti (dobrovolní hasiči, Červený kříž, Sokol).⁵

Po zřízení protektorátu Čechy a Morava vstoupil v platnost německý zákon č. 827/1935, tzv. Luftschutzgesetz – zákon o ochraně vzdušného prostoru. Vstoupily v platnost předpisy o zatemnění. Řízení a koordinaci Červeného kříže a požárních jednotek převzala protektorátní policie. Dosavadní československá civilní protiletecká ochrana (CPO) byla od července roku 1941 začleněna do říšské protiletecké ochrany Luftschutz, řízené Říšským ministerstvem letectví. V rámci Luftschutz byla zajišťována výstavba pozorovaten a protileteckých krytů. Obyvatelé domů museli svépomocí ve svých domech zřídit kryty proti leteckým náletům, vyprázdnit půdy, provádět zatemnění a organizovat ukrytí obyvatel. V domech, kde byla větší koncentrace a pohyb obyvatel (banky, kina, divadla, hotely apod.), svépomocná opatření nestačila, byly zřizovány rozšířené svépomoci. V podnicích, které byly uznané jako důležité

⁴ Základní charakteristika Ženevských úmluv. In: *Časopis 112 ROČNÍK XIII ČÍSLO 8/2014* [online]. 2014 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiii-cislo-8-2014.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

⁵ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

pro válečné hospodářství, se zřizovala závodní protiletectká ochrana. Zde docházelo k rozmístění jednoduchých mobilních pozorovatelů a pohotovostních úkrytů pro případ bombardování, mimo jiné i tzv. bunkr jednoho muže, kde pozorovatel sledoval účinky výbuchů a hlásil případné nevybuchlé pumy. Protiletectká ochrana se týkala také armády, ministerstev, přístavů, vodních staveb. Do systému Luftschutz patřily hasičské, protiplynové, asanační, obnovovací, sanitní, veterinární jednotky, které zabraňovaly vzniku požárů při náletech. Hasily, chránily osoby a zvířata proti účinkům bojových látek.⁶

V období od května roku 1945 do března roku 1948 se v České republice nevěnovalo možnosti vzniku ozbrojeného konfliktu a ochraně obyvatelstva větší pozornost. Byla prováděna organizovaná likvidace protiletectké ochrany, kterou nařídilo ministerstvo vnitra. V této poválečné době nehrozilo nebezpečí vojenského konfliktu, ale Československá armáda posilovala své síly a byla silnější než před rokem 1938. Tento její krok byl v rozporu v tom, že armáda se na vojenský konflikt připravovala, ale na úseku civilní ochrany se zároveň prováděla likvidace protiletectké ochrany. Bylo to v důsledku odlišných koncepcí ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany a nejednotnosti v plánování obranných opatření.⁷

V období od dubna roku 1948 do června roku 1951 došlo k ukončení likvidace protiletectké ochrany a začalo docházet k její opětovné obnově. Bylo to z důvodu začátku studené války. Budování civilní ochrany v tomto období bylo prováděno podle předválečných právních předpisů a na základě zákona č. 82/1935 Sb., který respektoval prvky demokracie a tržního hospodářství. Tyto právní předpisy byly po roce 1948 nevyhovující, proto ministerstvo vnitra zpracovalo nástin osnovy nového zákona o civilní ochraně (protiletectké ochraně). Osnova tohoto zákona se skládala ze tří částí. První část řešila problematiku civilní ochrany, druhá část se věnovala požární bezpečnosti a třetí část upřesňovala ochranu před leteckými útoky. V návrhu tohoto zákona byla civilní ochrana definovaná jako *organizovaná, státem řízená činnost směřující k zamezení, zdolávání a odstraňování příčin, následků a škod způsobených*

⁶ ZPĚVÁK, Aleš a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.

⁷ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

požáry, živelnými pohromami a jinými ohroženími, za války pak leteckými a jinými podobnými útoky. Za řízení civilní ochrany byl odpovědný ministr vnitra. Tento zákon však nebyl nikdy tehdejším Národním shromážděním projednán. Teprve 17. května 1950 byl přijat zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami, ale v tomto zákoně se s legální účastí civilní ochrany na řešení přírodních a člověkem ovlivněných (antropogenních) událostí nepočítalo. Stále se ale používaly termíny „protiletecká ochrana“ a „civilní protiletecká ochrana“. V tomto období se plánovalo, že civilní ochrana by měla být organizačně začleněna do pořádkové složky Sboru národní bezpečnosti – oddělení Veřejná bezpečnost. V tomto návrhu bylo uvedeno, že složka civilní ochrana bude proto uniformovanou složkou, jejíž velitelé všech stupňů musí být naprosto spolehliví, tento rozsáhlý aparát nesmí být ponechán sám sobě jako dosud a do jeho čela musí být postaveni odpovědní členové Komunistické strany Československa. K této reorganizaci v takto plánovaném rozsahu nedošlo.⁸

V tomto období byla také doplněna Ženevská úmluva o čtyři nové úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, které 12. 8. 1949 podepsala také Československá republika.⁹

V letech 1951–1957 se na území Československé republiky poprvé objevil pojem civilní obrana a byly definovány její úkoly. Bylo to na základě přijetí Vládního usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951 a přílohou tohoto usnesení bylo Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území republiky Československé. Tyto právní předpisy byly zaměřeny k ochraně obyvatelstva proti konvenčním zbraním a proti bojovým otravným látkám. Formulovaly mimo jiné zřízení civilní obrany na území Československé republiky, příslušnost civilní obrany pod ministerstvo vnitra a formulovaly základní úkoly civilní obrany. Mezi hlavní základní úkoly civilní obrany bylo vyrozumění a varování, individuální protichemická ochrana a kolektivní ochrana. Velkým negativem těchto předpisů byl stupeň jejich utajení, proto se lidé nedozvěděli, na základě čeho jsou po nich vyžadovány různé úkoly a činnosti.¹⁰

⁸ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

⁹ Vyhláška ministra zahraničních věcí o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války, v platném znění. In: *Sbírka zákonů*. 1954.

¹⁰ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*.

V letech 1958–1975 se do popředí dostávala hrozba použití zbraní hromadného ničení. Řízení civilní obrany příslušelo ministerstvu vnitra a páteří organizační struktury byly národní výbory. Velkou změnou v tomto období byla změna názvu Československé republiky na Československá socialistická republika. Začalo se připravovat uzákonění civilní obrany z důvodu většího zapojení občanů a byla zde velká snaha podřídit civilní obranu federálnímu ministerstvu národní obrany. Uzákonit civilní obranu se nepodařilo, ale podřít ji federálnímu ministerstvu obrany ano. Páteří organizační struktura řízení civilní obrany, tedy národní výbory všech stupňů, byly podřízeny vojenskému režimu od 1. 1. 1976.

V březnu roku 1962 byla přijata Vojenskou komisí obrany Ústředního výboru Komunistické strany Československa nová Koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství. Zde bylo stanoveno, že nelze všemu obyvatelstvu zajistit úplnou ochranu před účinky zbraní hromadného ničení. Pro civilní obranu z Koncepce vyplývaly tyto zásady:

- Zajistit snížení ztrát na životech pomocí evakuace.
- Zřídít úkryty s přiměřenou odolností na celém území státu.
- Vybavit všechny obyvatele individuálními prostředky protichemické ochrany.
- Zajistit v době války nepřetržitý chod důležitých průmyslových závodů.

Evakuace byla považována za hlavní způsob ochrany obyvatelstva. Předpokládalo se, že případná agrese nepřítelů bude odhalena včas a bude dostatek času evakuaci úspěšně zvládnout. Ukrytí také vycházelo z předpokladu, že se neočekávalo nečekané nepřátelské napadení a v případě potřeby, bude čas na přípravu zprovoznění nebo úpravu úkrytů.

Individuální prostředky protichemické ochrany byly přijaty jako opatření pro minimalizaci ztrát na životech při použití otravných látek s nervově paralytickými účinky. Prostředky improvizované protichemické ochrany byly ochranné masky, dětské ochranné prostředky, osobní zdravotnické balíčky a osobní dozimetry. Byla přijata zásada vybavení veškerého obyvatelstva a vytvořením 10% zásoby prostředků pro děti do 15 let. Počítalo se s tím, že se prostředky individuální protichemické ochrany obyvatelstvu vydají bezplatně, později za úplat. Toto opatření se neuskutečnilo z důvodu vysoké pořizovací ceny, problematiky uskladnění a později

potřeby následné obměny. Proto byly tyto prostředky dodávány a uskladňovány v zařízeních národních výborů, obcích, školách a závodech.¹¹

V letech 1976–1989 Diplomatičká konference, na základě návrhu Mezinárodního červeného kříže přijala 8. 6. 1977 dva Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám:

- I. Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů,
- II. Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter.

Československá socialistická republika tyto Dodatky podepsala 6. 12. 1978.¹²

Převodem civilní obrany pod rezort federálního ministerstva obrany od 1. 1. 1976 se civilní obrana stala součástí Československé lidové armády.

Civilní obrana byla složka, která bude podporovat za branné pohotovosti státu vojsko, spolupracovat se Sborem národní bezpečnosti, pomáhat obyvatelstvu postiženému nepřátelským napadením. V době míru bude připravovat obyvatelstvo na způsob ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení včetně materiálního zabezpečení, zabezpečovat varování, evakuaci a ukrytí. Velký význam v té době měly zájmové organizace, jako Svaz pro spolupráci s armádou (SVAZARM), Československý kříž (ČSČK) a Svaz požární ochrany Československé socialistické republiky (SPO ČSSR).

V tomto období stále platil zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který uzákonil provádět brannou výchovu se žáky, uční a studenty, přípravu branců a vojáků v záloze, přípravu občanů k civilní ochraně a provádět zájmovou brannou činnost. Tento zákon byl v roce 1991 zrušen.

Tehdejší právní předpisy přesně nedefinovaly nasazení civilní obrany v mírovém období, ale přesto byly jednotky civilní obrany nasazeny na celou řadu živelních pohrom a průmyslových havárií. K nejzávažnější havárii tohoto období zcela jistě patří havárie v jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice, kde se civilní obrana podílela

¹¹ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVORŽÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

¹² Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled). JUKL, Marek. *Červený kříž* [online]. 2. vydání. Praha, 2005, (elektronická podoba aktualizována dle stavu k 1. 5. 2014) [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.cervenýkříž.eu/cz/mhp/konvence.htm>

na vyrozumění obcí v ohroženém prostoru, na radiačním průzkumu ohroženého prostoru, na opatření k ochraně obyvatelstva a na likvidaci následků zamoření.¹³

V letech 1989–1993 byla provedena ratifikace Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám o ochraně obětí ozbrojených konfliktů. Prováděly se administrativní úpravy v právních předpisech z důvodu změny názvu Československé socialistické republiky (ČSSR) na Českou a Slovenskou Federativní republiku (ČSFR). Do popředí se opět dostala otázka potřeby samostatného zákona pro civilní obranu. Byla přijata koncepce Civilní obrany ČSFR, která měla za cíl využívat civilní obranu k ochraně obyvatelstva při živelních pohromách, průmyslových haváriích nebo při ekologických katastrofách. Cílem této koncepce bylo vymezit úkoly civilní obrany v rámci obrany a bezpečnosti státu na přechodnou dobu, než bude přijat samostatný zákon o civilní ochraně. Poprvé zde byla formulována funkce civilní obrany v mírové době.

V letech 1993–2014 po rozdělení ČSFR a vznikem samostatné České republiky (ČR) došlo ke změně ve fungování civilní obrany. Byl přijat zákon České národní rady (ČNR) č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se provádějí další opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy ČR. V tomto zákoně je používán pojem civilní ochrana, i když ještě neexistovalo vymezení tohoto pojmu. V roce 1993 byly zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst a nově utvořené struktury již nezahrnovaly vojáky z povolání, čímž došlo ke snížení finančních nákladů a ke zcivilnění výkonu státní správy v civilní ochraně.

V roce 1997 byla odpovědnost za plnění úkolů civilní ochrany za mimořádných událostí nebo krizových situací přenesena z ministerstva obrany na ministerstvo vnitra.

Zajištění bezpečnosti státu bylo vyřešeno přijetím ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. V zákoně jsou vymezeny základní povinnosti státu za mimořádných situací.

V roce 2000 byl přijat tzv. balíček krizových zákonů, zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (zde je definovaný pojem ochrana obyvatelstva)

¹³ ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon). Tyto zákony obsahují právní předpisy, které stanovují odpovědným orgánům konkrétní úkoly v oblasti ochrany obyvatelstva.

Od 1. ledna 2001 v České republice odpovídá za plnění úkolů na úrovni civilní ochrany ministerstvo vnitra, kterému výkon státní správy v těchto věcech zabezpečuje Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky (GŘ HZS ČR) a ochrana obyvatelstva byla včleněna do organizační struktury Hasičského záchranného sboru České republiky (HZS ČR).¹⁴

Mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany je, pokud se používá pro ochranu organizací civilní obrany, jejich personálu, budov a materiálu a pro civilní úkryty, modrý rovnoramenný trojúhelník na oranžovém pozadí.¹⁵

Od roku 1993 se začal v České republice používat místo civilní obrana pojem civilní ochrana a po přijetí nové legislativy v roce 2000 pojem ochrana obyvatelstva.¹⁶

¹⁴ NĚKTERÉ OTÁZKY OCHRANY SPOLEČNOSTI. In: LINHART, Petr. [online]. 2004 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.ftvs.cuni.cz/katedry/ktus/nekere_otazky_ochrany_spolecnosti.doc

¹⁵ Zákon č. 168/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991.

¹⁶ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

3 VÝZNAM ÚKOLŮ OCHRANY OBYVATELSTVA

Ochrana obyvatelstva (OO) plní úkoly v oblasti plánování, organizování a aktivní činnosti za účelem prevence a připravenosti na mimořádné události a krizové stavy. Je součástí bezpečnostního systému ČR. Plní úkoly v souvislosti s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí při mimořádných událostech a krizových situacích jak nevojenského, tak vojenského charakteru. Úkoly vojenského charakteru tzn. při vyhlášení krizového stavu – stav ohrožení státu nebo válečný stav - se neliší od úkolů za mírového stavu, jsou pouze rozšířeny o úkoly vyplývající z Ženevské úmluvy z 12. 8. 1949 a k nim přijatých dodatkových protokolů I. a II.

Úkoly OO jsou zakotveny v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (IZS) a vyhlášce č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva a ve vyhlášce č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS, kde jsou konkrétní opatření zahrnuta do plánů konkrétních činností jako součást havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu. Jedná se o:

- Plán vyrozumění.
- Plán varování obyvatelstva.
- Plán komunikace s veřejností a sdělovacími prostředky.

Tyto právní předpisy vymezují působnost a pravomoc státních orgánů, orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích, při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů. Zároveň je stanoven základní rozsah úkolů a působností v systému OO, který je definován jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku. Na zabezpečení těchto úkolů se podílejí ministerstvo vnitra, orgány krajů, obce, právnické a fyzické osoby a samotní občané.¹⁷

¹⁷ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

3.1 Varování a vyrozumění

Na území ČR zajišťuje a provozuje systém varování a vyrozumění Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru (GŘ HZS) pomocí jednotného systému varování a vyrozumění (JSVV). Tento systém umožňuje dálkově ovládat koncové prvky JSVV a předat jim informaci, kterou tyto prvky vyhlásí. Systém jednotného varování a vyrozumění mohou spustit na pokyn odpovědné osoby operátoři z GŘ HZS pro celostátní spuštění, z Krajských operačních informačních středisek Hasičských záchranných sborů (KOPIS HZS) pro spuštění na území krajů a subjekty, jako jsou jaderné elektrárny a státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB) pro spuštění varování ve svých zařízeních. Koncové prvky jsou elektromechanické a elektronické sirény nebo místní informační systémy. Tyto koncové prvky předávají informaci obyvatelstvu pomocí zvuku, popřípadě mluveného slova. V současné době je vyvíjena snaha o obměnu elektromechanických sirén za elektronické sirény nebo za místní informační systémy, které mohou předávat tísňovou informaci za pomoci zvuku a mluveného slova.

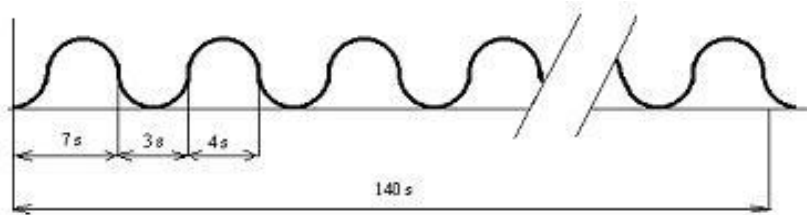
3.1.1 Varování

Varování je jedním z opatření ochrany obyvatelstva (OO) a je to souhrn opatření zabezpečujících včasné upozornění obyvatelstva na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost (MU), která vyžaduje přijmout opatření na ochranu obyvatelstva, zvířat nebo majetku. Tato opatření se přijímají po zaznění varovného signálu, po jehož vyhlášení je provedeno informování obyvatelstva o povaze nebezpečí a o opatřeních, která mají obyvatelé k ochraně života, zdraví a majetku přijmout.¹⁸

V České republice je zaveden jediný varovný signál s názvem „Všeobecná výstraha“. Je legislativně ukotven ve vyhlášce č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva a je charakterizován kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin, který je možno opakovat v tříminutových intervalech.

¹⁸ MINISTERSTVO VNITRA, ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY, Praha 2009. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>

Obrázek 1: Varovný signál „Všeobecná výstraha“

Zdroj¹⁹

Po zaznění varovného signálu „Všeobecná výstraha“ je možné u elektronických sirén a místních informačních systémů předat verbální tísňovou informaci. Verbální informace je dvacetisekundové verbální sdělení o vzniklém nebezpečí, např. nebezpečí zátopové vlny, chemická havárie apod., na začátku a na konci doplněná zvukem gongu. Při provádění pravidelných zkoušek sirén první středu v měsíci zazní verbální informace - „Zkouška sirén, zkouška sirén, zkouška sirén. Právě proběhne (proběhla) zkouška sirén. Zkouška sirén, zkouška sirén, zkouška sirén.“ Další verbální informace mohou být „Všeobecná výstraha, všeobecná výstraha, všeobecná výstraha. Sledujte vysílání Českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Všeobecná výstraha, všeobecná výstraha, všeobecná výstraha.“ Dále mohou být použity verbální informace o nebezpečí radiační havárie a pro jednotky požární ochrany požární poplach. Ve větších městech jsou tyto verbální informace pouštěny i v cizím jazyce.²⁰

Tísňovou informaci je povinen uveřejňovat každý, kdo provozuje hromadné informační prostředky, na základě žádosti operačního informačního střediska integrovaného záchranného systému (OPIS IZS) zdarma, neprodleně a bez úprav obsahu a smyslu.²¹

V případě, že JSVV není vybaven tísňovou informací, musí být obyvatelé informováni za pomoci např. megafonů, osobním vyhlášením hlídkou policie, hasičů, mobilní sirénou, rozhlasem nebo televizí. Platí, že ke každému obyvateři by se měla v případě vyhlášení varovného signálu „Všeobecná výstraha“ dostat informace jak se chovat a jaká přijmout opatření pro zajištění své bezpečnosti. Jsou to zejména informace

¹⁹ Varování obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

²⁰ Realizace technických požadavků na koncové prvky varování připojované do jednotného systému varování a vyzkoušení. In: *Pokyn č. 15 Generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky*. 2008.

²¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

o ukrytí, evakuaci, popřípadě použití individuální nebo improvizované ochrany. V tomto případě musí obyvatelé respektovat varovné a tísňové informace a ukázněně reagovat na pokyny záchranných složek. Respektovat a získávat si sami další informace z oficiálních zdrojů, tj. z rozhlasu, televize, obecního úřadu nebo od zaměstnavatele. Vyvarovat se rozšiřování poplašných a neověřených zpráv. Zbytečně nezatěžovat telefonní linky, zejména čísla tísňového volání. Nepodceňovat vzniklou situaci, ale také nepropadat panice. Být ohleduplný, navzájem si pomáhat, pomáhat zejména lidem starým, nemocným, handicapovaným a dětem.

Varování obyvatelstva má za úkol stát, kterého v těchto případech zastupuje HZS ČR, obce, provozovatelé jaderných zařízení, zaměstnavatelé, vedení škol a nemocnic.

Informování obyvatelstva organizuje a za obsah podávaných informací je odpovědný ten, kdo varování nařídil.²² Zvuk sirény znamená, že se blíží nějaké nebezpečí, které může ohrozit zdraví či životy obyvatelstva. Pro odpovědnou osobu, která rozhoduje o spuštění varovného signálu, je to velký zátěžový moment. Odpovědnými osobami jsou velitel zásahu, starosta obce, hejtman, generální nebo krajský ředitel HZS či při nebezpečí z prodlení řídící důstojník nebo pracovník KOPIS. Tyto odpovědné osoby svým rozhodnutím vyvolají u obyvatelů obavy, strach o osobní bezpečí, o možnou ztrátu svých blízkých. Půjde o obavy z neznámého, vyvstane řada otázek. Proto musí být obyvatelstvu okamžitě po vyhlášení varovného signálu a tísňové informace poskytnuty informace o činnostech, které budou odpovědnými orgány přijímány. Informovaný občan ví, jak chránit sebe a své blízké, ví, že se může spolehnout na záchranné složky, na jejich pomoc, správně reaguje na pokyny záchranářů a snadněji překoná obavy a strach.²³

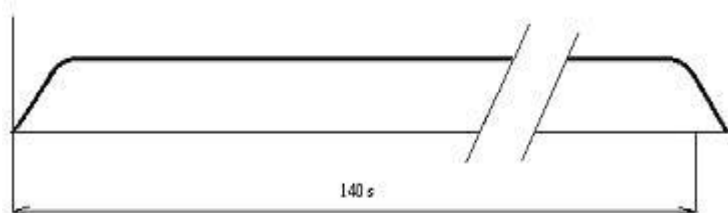
Mezi další signály, které lze v JSVV provést, patří i akustická zkouška, která je legislativně ukotvena ve vyhlášce č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Tato akustická zkouška je prováděna plánovaně zpravidla první středu v měsíci ve 12 hodin zkušebním tónem. Tón je trvalý po dobu 140 vteřin a po ukončení reprodukce je signál doplněn u elektronických sirén verbální informací „Zkouška sirén“. Vláda České republiky může rozhodnout o využití tohoto tónu

²² ZPĚVÁK, Aleš, a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.

²³ MARTÍNEK, Bohumír a Petr LINHART. *Ochrana obyvatelstva. Studijní materiál k modulu E*. 2006.

i při vyhlášení piety při velkých ztrátách na životech, jako tomu bylo např. při uctění památky obětí teroristických útoků v New Yorku v roce 2001 nebo při uctění památky čtyř českých vojáků, kteří zemřeli po útoku sebevražděného atentátníka v Afghánistánu v roce 2014. GŘ HZS ČR může také rozhodnout o neprovedení akustické zkoušky sirén, pokud by to nebylo vhodné, jako se to stalo např. při návštěvě ruského a amerického prezidenta v České republice v roce 2010.

Obrázek 2: Signál „Zkouška sirén“

Zdroj²⁴

Ve větších městech, kde je předpoklad výskytu velkého počtu cizinců, je verbální informace u elektronických sirén sdělována i v anglickém, německém, francouzském a ruském jazyce.

3.1.2 Vyrozumění

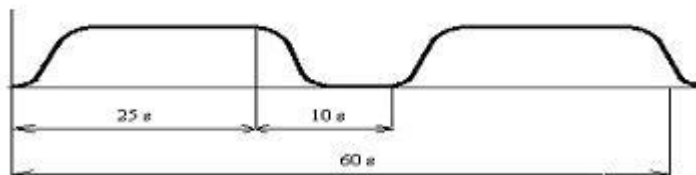
Vyrozumění je souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících včasné předávání informací o nastalé mimořádné události orgánům krizového řízení, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních plánů nebo krizových plánů.²⁵ Vyrozumění probíhá mezi jednotlivými složkami IZS i uvnitř složek IZS. Pro vyrozumění lze v současné době použít široké spektrum komunikačních prostředků. Jedná se o telefony, radiostanice, pagery, svolávací systémy nebo spojky. Pomocí JSVV lze svolávat jednotky požární ochrany (PO) obcí signálem „Požární poplach“. Tento signál není varovným signálem. Je legislativně ukotven ve vyhlášce č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

²⁴ Varování obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

²⁵ MINISTERSTVO VNITRA, ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY, Praha 2009. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>

a je charakterizován přerušovaným tónem v trvání 60 vteřin a po ukončení reprodukce je signál doplněn u elektronických sirén verbální informací „Požární poplach“.

Obrázek 3: Signál „Požární poplach“

Zdroj²⁶

3.2 Ukrytí

Organizování a poskytování úkrytů je jedním ze základních úkolů civilní ochrany vyplývajících z Dodatkového protokolu I k Ženevským úmlouvám. Ukrytí slouží k ochraně obyvatelstva před účinky a následky velkých chemických nebo radiačních havárií v úkrytech, které se dělí na improvizované a stálé úkryty.

V případě úniku chemické nebezpečné látky nebo radiační havárie v době míru se využívá ochranných vlastností budov v zasaženém místě tzv. improvizované ukrytí. Nejvhodnější prostory při úniku nebezpečné chemické látky jsou ve vyšších patrech budov, nejlépe na odvrácené straně budovy ve směru šíření nebezpečné látky. Většina nebezpečných chemických látek je těžší než vzduch a drží se při zemi. Nebezpečné chemické látky lehčí než vzduch jsou vesměs prchavé, v terénu málo stálé, a není proto příliš pravděpodobné, že proniknou zavřenými okny a dveřmi ve vyšších patrech. V případě vzniku radiační havárie se obyvatelstvo chrání tím, že setrvává v budovách a využívá jejich ochranných vlastností proti radioaktivnímu ozáření. Po snížení ozáření se provádí evakuace. Ochranu v domě je nutno v případě potřeby poskytnout i osobám, nacházejícím se mimo budovy.

Improvizované úkryty se využijí v případech tzv. nevojenského ohrožení, jako jsou živelní pohromy, ekologické a průmyslové havárie. Improvizované úkryty jsou vybrané

²⁶ Varování obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

byty, domy, výrobní objekty, které upravují právnické a fyzické osoby pro svoji ochranu nebo ochranu zaměstnanců před účinky mimořádných událostí. Prostory vybrané pro úkryty mají mít minimální počet oken a dveří, mají být co nejvíce zapuštěny v okolním terénu a podlahy mít nad hladinou podzemní vody. Doběhová vzdálenost k dosažení úkrytu by měla být do 800 m, podlahová plocha pro ukryvanou osobu se určuje v závislosti na způsobu větrání úkrytu a to 1 – 3 m² u úkrytu s nuceným větráním a 3 – 5 m² u úkrytu bez větracího zařízení, doporučuje se, aby improvizovaný úkryt měl kapacitu do 50 ukryvaných osob. Výška stropu má být minimálně 2,3 metrů, minimální tloušťka obvodových zdí u zděných konstrukcí má být 45 cm a u železobetonových konstrukcí 30 cm, vstupní dveře do improvizovaného úkrytu musí být otvíratelné směrem ven z úkrytu. Do vybavení improvizovaných úkrytů patří zásoba balené pitné vody, balené potraviny na dobu tří dnů, nouzové WC, nádoby na odpadky a použitou vodu, jednoduché sedačky a lůžka. Při ukryvání v improvizovaných úkrytech se každý ukryvaný musí řídit pokyny velitele úkrytu nebo pokyny vysílanými rozhlasem a televizí. Pokud se ukrytí provádí před účinky nebezpečných chemických látek, je potřeba v úkrytu použít improvizované prostředky individuální ochrany nebo individuální ochranu, protože při dokonalém utěsnění ochranného prostoru hrozí nebezpečí otravy vydýchaným oxidem uhličitým. V žádném úkrytném prostoru se nesmí během ochranného provozu kouřit. V úkrytu je třeba chovat se ohleduplně k ostatním ukryvaným. Je nutno si uvědomit, že jde o mimořádnou situaci a nouzové podmínky, které kladou na člověka zvýšené fyzické a psychické nároky.²⁷

Stálé úkryty se využijí k ochraně obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu, tzn. za vojenského ohrožení. Tyto úkryty nelze využít při mimořádných událostech (MU) a krizových situacích (KS) nevojenského charakteru z důvodu jejich nerovnoměrného rozmístění a delší doby potřebné k jejich zpohotovění. Budování a údržba stálých úkrytů je mimořádně nákladná záležitost a využitelnost těchto úkrytů je značně omezená. Proto je občanům při mimořádných událostech s rizikem kontaminace nebezpečnými látkami doporučeno využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb. Stálé úkryty jsou tvořeny trvalými ochrannými prostory v podzemní části staveb nebo stavba samostatně stojící.

²⁷ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Ukrytí obyvatelstva v České republice* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Většina stálých úkrytů, které jsou v dnešní době k dispozici, byly budovány v 50. až 80. letech minulého století převážně jako dvouúčelově využívané stavby (prostor úkrytu je možné využívat i v mírové době, např. kina, sklady, šatny, metro). Stálé úkryty se vybavují spojovacími prostředky, musí být pravidelně kontrolovány a mít vypracovanou předepsanou dokumentaci.

3.3 Evakuace

Evakuace jsou nejúčinnější a nejrozšířenější opatření, které se používá při ochraně obyvatelstva před následky MU. Provádí se na základě předpokladu zhoršení životních podmínek vlivem přírodní katastrofy nebo průmyslové havárie (radiační, chemické). Evakuační opatření se použijí v době, kdy MU nebo KS teprve hrozí nebo je v počáteční fázi. Jedná se o opatření zabezpečující přemístění osob, zvířat a věcných prostředků z míst ohrožených MU nebo KS do míst, ve kterých je zajištěno pro osoby náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věcné prostředky uskladnění. Evakuace se rozděluje na dlouhodobou, krátkodobou, všeobecnou, částečnou, objektovou, plošnou, přímou, s ukrytím, samovolnou a řízenou.

Evakuace se plánuje při MU, která vyžaduje vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu, ze záplavových území ohrožených přirozenou nebo zvláštní povodní, nebo ze zón havarijního plánování jaderných zařízení. Každá evakuace musí být dobře připravená a musí mít zajištěno – plán evakuace, vytipované evakuační trasy, předem určená místa pro shromáždění osob, evakuační střediska a v něm vyškolený personál, zajištěné zásobování.

Pro bezproblémový průběh evakuace je potřeba, aby se obyvatelstvo samo vybavilo evakuačním zavazadlem. Doporučená hmotnost by neměla překročit 25 kg (u dětí 10 kg). Evakuační zavazadlo se označuje jménem a adresou. Mělo by obsahovat osobní doklady a cennosti, osobní léky a obvazy, základní potraviny včetně pitné vody na 2–3 dny, toaletní a hygienické potřeby, předměty denní potřeby (jídelní příbor atd.), svítilnu včetně náhradních baterií nebo svíčku a zápalky, přikrývku nebo spací pytel, prádlo, náhradní oděv, obuv, nepromokavý plášť, radiopřijímač včetně náhradních baterií. Při opuštění domácnosti v případě evakuace je nutné uzavřít přívody vody

a plynu, při povodni vypnout i přívod elektrické energie, uhasit otevřený oheň v topidlech.

Je-li evakuace nařízena v případě povodně, je potřeba zabezpečit předměty, které by mohla voda odnést, je-li evakuace v případě radiační havárie, je potřeba zakrýt zdroje vody, potravin, krmiva pro hospodářská zvířata. Malá domácí zvířata je potřeba odnést v zabezpečených přepravkách, ostatní zvířata zabezpečit a předzásobit vodou a potravou. Malé děti vybavit cedulkou se jménem a adresou. Uzavřít okna a uzamknout nemovitost. Uvědomit sousedy o evakuaci a podle potřeby jim pomoci. Dostavit se na určené evakuační shromaždiště. V případě využití vlastního vozidla k samovolné evakuaci uvědomit orgány, které evakuaci řídí.²⁸

Za evakuaci se nepovažuje přesídlení obyvatelstva, což je dlouhodobé opatření, které se předem neplánuje a nepřipravuje. Jeho smyslem je zabránit pobytu obyvatelstva v nepřijatelně zamořených oblastech. Přesídlení obyvatelstva může být dočasné nebo i trvalé. Jako příklad, kdy došlo k přesídlení obyvatelstva, byla havárie v jaderné elektrárně Černobyl na Ukrajině v tehdejší Sovětské svazu v roce 1986, kdy došlo k výbuchu jaderného reaktoru a k zamoření rozsáhlého území.

3.4 Nouzové přežití obyvatelstva

Nouzovému přežití obyvatelstva by předcházela dlouhodobá evakuace z ohrožených prostorů, které postihla krizová situace. Jedná se o poskytnutí nouzového ubytování, nouzového zásobování základními potravinami a pitné vody, nouzové základní služby obyvatelstvu, nouzové dodávky energií, poskytování humanitární pomoci.

Nouzové ubytování by bylo zajišťováno ve stanových táborech nebo v předem nasmlouvaných objektech. Toto se moc nevyužívá, protože se může stát, že nasmlouvaný objekt by mohl být sám postižen a nemohl by podmínky smlouvy dodržet. Proto se spíše přistupuje k uzavření smlouvy o smlouvě budoucí a smlouva se uzavře až v době potřeby a uhradí ji ten, kdo si službu objedná.

K nouzovému zásobování základními potravinami a pitné vody může být využívána

²⁸ MARTÍNEK, Bohumír a Petr LINHART. Ochrana obyvatelstva. Studijní materiál k modulu E. 2006.

funkční část distribuční sítě nebo smluvně dohodnuté subjekty. Částečně lze využít humanitární pomoc. K zabezpečení stravování mohou být využívána především restaurační zařízení, školní jídelny, mobilní stravovací zařízení a hromadné výdejny stravy. Nouzové zásobování pitnou vodou by se mělo zahájit co nejdříve. V tomto ohledu je oprávněn např. starosta obce vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.²⁹

Mezi základní nouzové služby obyvatelstvu patří informování obyvatelstva, zásobování nezbytnými prostředky denní potřeby, zajištění zdravotnické služby, poštovní, finanční, sociální, dopravní, pohřební služby a veterinární služby. Nouzové dodávky energií zabezpečují dodávky všech potřebných energií, jako jsou elektrická energie, plyn, teplo, pohonné hmoty včetně zabezpečení náhradních zdrojů energií.

K zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva při mimořádných událostech jsou v současné době podle Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 připraveny následující kapacity:

- u HZS ČR jsou k dispozici pohotovostní kapacity pro 1350 postižených osob; pro uvedené počty osob stát dále garantuje další nezbytná opatření pro jejich nouzové přežití,
- na úrovni krajů je zabezpečeno 11 kontejnerů nouzového přežití, každý pro 20–50 osob, tj. celkem pro 275–550 osob, a soupravy nouzového přežití k okamžitému a následnému použití.³⁰

Kontejnery určené pro nouzové přežití jsou určeny k poskytnutí rychlé, účinné a neodkladné pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, ale i pro odpočinek zasahujících složek integrovaného záchranného systému při dlouhotrvajících zásazích nebo jako místo pro řízení zásahu. V kontejnerech lze připravovat a poskytovat teplou stravu a nápoje, zabezpečit hygienickou očistu, předlékařskou pomoc nebo užití zabudovaného WC. Lze je použít v nepřetržitém provozu, vzájemně je propojovat, zabezpečit vytápění, osvětlení a ozvučení celého prostoru.

²⁹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

³⁰ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Opatření pro nouzové přežití* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/opatreni-pro-nouzove-preziti-558778.aspx>

3.5 Humanitární pomoc

Humanitární pomoc je činnost, při které se při mimořádných událostech zamezuje ztrátám na životech a zmírňují se lidská utrpení způsobená přírodní katastrofou, průmyslovou havárií nebo ozbrojeným konfliktem. Humanitární pomoc se poskytuje na území ČR nebo se poskytuje i do zahraničí.

Poskytování humanitární pomoci se liší podle druhu vzniklé mimořádné události. Na území ČR se o poskytování humanitární pomoci hovoří zejména v souvislosti s přírodními živelnými pohromami, jako jsou povodně, požáry. V těchto případech na místě okamžitě zasahují základní a ostatní složky IZS a neziskové humanitární organizace. Neziskové humanitární organizace se zapojují po záchranných pracích na zjišťování škod, potřeb zasažených osob, předávání materiální a finanční pomoci. K neziskovým organizacím patří např.:

- Občanské sdružení ADRA,
- Český červený kříž,
- Člověk v tísni,
- Charita Česká republika,
- Lékaři bez hranic.

Mezi poskytovatele humanitární pomoci lze zařadit i dobrovolníky, kteří nezištně pracují v zázemí nebo i přímo v místě mimořádné události a dárce, kteří věnují finanční prostředky na pomoc při obnově postiženého území nebo na nákup potřebných věcných prostředků. Organizace humanitární pomoci je zapracována do havarijního plánu kraje. Na území obce s rozšířenou působností by koordinování humanitární pomoci bylo svěřeno dobrovolným jednotkám požární ochrany jednotlivých obcí (JPO). Každá obec by měla mít zřízenou JPO, je jejím zřizovatelem a financuje ji, nebo musí mít uzavřenou smlouvu o zajištění požární ochrany s jinou obcí, která JPO má.³¹ Jednotky požární ochrany obcí jsou zařazeny do plošného pokrytí, jsou zahrnuty do poplachového plánu kraje a jsou základní složkou integrovaného záchranného systému (IZS). Jednotky požární ochrany obcí mají zaveden systém svolávání a stanovený čas výjezdu do 10 minut na jakoukoliv událost. Na případné nasazení

³¹ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.

jsou připraveny z prováděné odborné přípravy a v neposlední řadě disponují mobilní technikou a technickými prostředky potřebnými pro provedení zásahu. Na činnost a modernizaci JPO obcí mohou obce jako její zřizovatel získat dotace ze státního rozpočtu.

3.6 Dekontaminace

Kromě živelních pohrom, jako jsou povodně, požáry, vichřice, sesuvy půdy, jsou pro ČR pravděpodobné také havárie s únikem nebezpečných chemických látek nebo radioaktivních látek. K úniku těchto látek může dojít následkem působení člověka, jako jsou havárie způsobené ve výrobě, při skladování nebo nehodou při přepravě nebezpečné látky, vlivem přírodních účinků, kdy např. vlivem povodně, větru, sesuvem půdy dojde k úniku nebezpečné látky. K úniku nebezpečné látky může dojít také při teroristických útocích nebo následkem válečných operací. Otrava nebezpečnou chemickou látkou se může podobat např. srdečnímu infarktu, otravě alkoholem. Příznaky otrav se vyznačují vždy potížemi s dýcháním, celkovou slabostí a někdy i halucinacemi. Proto je potřeba do povědomí obyvatelstva dostat základy, jak se chovat v případě úniku nebezpečné látky a jakým způsobem provést prvotní dekontaminaci.

Dekontaminace, nebo také speciální očista, se týká osob, zvířat, potravin, oděvů, prostředků individuální ochrany, techniky, dopravních prostředků, budov a životního prostředí. Dělí se na individuální a hromadnou, podle rozsahu na částečnou a úplnou, podle způsobu provedení na suchou a mokrou. Dále se dekontaminace dělí podle druhu odstraňovaných kontaminovaných látek chemických na detoxikaci, radioaktivních na dezaktivaci, biologických na dezinfekci.

Hlavním cílem dekontaminace je odstranit z kontaminovaných povrchů a materiálů nebezpečné látky pod hodnoty přípustných norem a následně je pak zničit, rozložit nebo jinak převést na neškodné produkty. Pro účely provádění dekontaminace je zapracován ve Vnějších havarijních plánech – Plán dekontaminace.

4 BEZPEČNOST OBYVATELSTVA

Bezpečnost je stav klidu, při kterém obyvatelstvu nehrozí žádné nebezpečí. Česká republika má vytvořen systém zajištění bezpečnosti jak uvnitř státu, jako je zajištění vnitřního pořádku, ochrana obyvatelstva před živelnými pohromami, tak i proti vnějšímu ohrožení, jako je napadení agresorem z jiného státu nebo terorismus. Bezpečnostní systém je budován v souladu s ústavním pořádkem ČR a zajišťuje základní funkce státu, ochranu demokratických hodnot a zabezpečuje lidská a občanská práva. Bezpečnost v ČR zajišťují ozbrojené síly (Armáda České republiky), ozbrojené bezpečnostní sbory (Policie České republiky), záchranné sbory (Hasičský záchranný sbor České republiky), havarijní služby (energetici), státní orgány (ministerstva), orgány územní samosprávy (obce) a právnické a fyzické osoby. V ČR má tedy každý občan právo na pomoc od státu, ale v první řadě i povinnost se spolupodílet na svojí ochraně a na zajištění své bezpečnosti. Pokud ale bude bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy ČR nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.³² Nebo může být vyhlášen stav nebezpečí, jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, v případě že nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek IZS nebo subjektů kritické infrastruktury.³³

Stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí nebo vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému. Stav nebezpečí lze vyhlásit jen s uvedením důvodů, na nezbytně nutnou dobu

³² Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

³³ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

pro celé území kraje nebo okresu nebo pro jejich část. Rozhodnutí o vyhlášení stavu nebezpečí musí obsahovat krizová opatření a jejich rozsah. Stav nebezpečí pro území kraje nebo jeho část vyhláší hejtman kraje v Praze primátor hlavního města Prahy. Hejtman, který stav nebezpečí vyhlásil, o tom neprodleně informuje vládu, ministerstvo vnitra a sousední kraje, pokud mohou být krizovou situací dotčeny. Stav nebezpečí lze vyhlásit na dobu nejvýše 30 dnů. Tuto dobu může hejtman prodloužit jen se souhlasem vlády. Není-li možné účelně odvrátit vzniklé ohrožení v rámci stavu nebezpečí, hejtman neprodleně požádá vládu o vyhlášení nouzového stavu. Rozhodnutí o stavu nebezpečí se vyhláší stejně jako nařízení kraje ve Věstníku právních předpisů kraje. Rozhodnutí nabývá účinnosti okamžikem, který se v něm stanoví. Rozhodnutí se vyvěšuje na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách obecních úřadů na území, kde je stav nebezpečí vyhlášen. Krajský úřad zveřejní rozhodnutí též dalšími způsoby v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných informačních prostředků a místního rozhlasu.³⁴

Vláda může vyhlásit nouzový stav v případě živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují život, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Je-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav předseda vlády. Jeho rozhodnutí vláda do 24 hodin od vyhlášení schválí nebo zruší. Vláda o vyhlášeném nouzovém stavu informuje Poslaneckou sněmovnu, která může vyhlášení zrušit. Nouzový stav se může vyhlásit jen s uvedením důvodů na určitou dobu a pro určité území. Současně s vyhlášením musí vláda vymezit, která práva a svobody se omezují a které povinnosti se ukládají. Nouzový stav se může vyhlásit nejdéle na dobu 30 dnů. Uvedená doba se může prodloužit jen po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny. Nouzový stav končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen.³⁵

Parlament může na návrh vlády vyhlásit stav ohrožení státu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. V případě usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a souhlasu nadpoloviční většiny všech senátorů.

³⁴ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

³⁵ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

Vyhlašuje se na území celého státu nebo jen na omezené území státu. Doba trvání stavu ohrožení není omezena.³⁶

Válečný stav vyhlašuje Parlament ČR v případě, je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Vyhlašuje se na území celého státu. Doba trvání není omezena.³⁷

Tyto stavy se souhrnně nazývají krizové stavy a lze je vyhlásit i najednou, ale pouze v různých částech státu. V jednom regionu může být vyhlášen pouze jeden krizový stav.

Každý obyvatel by se měl zajímat, jaký stylem se má chovat v případě mimořádné události. Měl by mít povědomí, jakým způsobem se chovat při zvuku sirén, měl by si umět zvolit správný úkryt, použít improvizované ochranné prostředky, znát telefonní čísla na tísňové linky základních složek IZS a vědět, jakým způsobem získat informace v krizové situaci. K tomuto problému ministerstvo vnitra vydalo podle § 7 odst. 2 písm. e, zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému – Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030³⁸, která navazuje na koncepci předešlou, ale více se zaměřuje na problematiku vzdělávání mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.

³⁶ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

³⁷ Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993.

³⁸ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. 2013. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

5 CHARAKTERISTIKA SPRÁVNÍHO OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ

Obec s rozšířenou působností (ORP) Mnichovo Hradiště leží ve Středočeském kraji, severovýchodně od Mladé Boleslavi a jeho území protínají řeky Jizera a Mohelka. Mnichovo Hradiště je nazýváno vstupní branou do Českého ráje.

Město bylo založeno mnichy z cisterciáckého kláštera někdy kolem roku 1279 v údolí, na břehu řeky Jizery. Václav Budovec z Budova zde postavil zámek, který později vlastnil i Albrecht z Valdštejna. Ve městě je řada pamětihodností, jako kaple svaté Anny, kapucínský klášter, kostel Tří králů, kostel svatého Jakuba. V zámku je zřízeno muzeum města. V bezprostřední blízkosti města se nachází zřícenina hradu Valečov, Zásadky, Drábské světničky, Příhrazské skály a sopečná vyvělina Káčov.

ORP se Mnichovo Hradiště stalo na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Jako pověřený obecní úřad vykonává přenesenou působnost ve správním obvodu, který čítá 22 obcí včetně místních částí a je nejsevernější ORP Středočeského kraje. Sousedí na severu s ORP Liberec a Turnov, na západě s ORP Česká Lípa, na jihu s ORP Mladá Boleslav a na východě s ORP Jičín. Celková plocha ORP Mnichovo Hradiště je 214 km², ve správním obvodu žije k 1. 1. 2014 16 324 obyvatel s věkovým průměrem 41,6 let.³⁹

Je zde rozšířena průmyslová a zemědělská výroba. Průmyslová výroba je zaměřena hlavně na výrobu náhradních a plastových dílů pro automobilový průmysl. Zemědělská výroba je zaměřená na pěstování obilovin, řepky, cukrové řepy, kukuřice a chovu skotu.

Silniční a železniční síť je na území ORP velice rozvinutá. Silniční síť se skládá především ze silnic II. a III. tříd, ale území protíná i velice zatížená rychlostní komunikace R10 Praha – Turnov. Železniční síť je jednokolejná s celostátní rychlíkovou železniční stanicí v Mnichově Hradišti. Na území ORP se nachází i letiště, které poskytuje služby spojené s mezinárodní leteckou dopravou.

³⁹ Vývoj vybraných ukazatelů v SO ORP Mnichovo Hradiště 2001-2012. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/vyvoj_vybranych_ukazatelu_v_so_orp_mnichovo_hradiste_2001_2012

Správním obvodem protékají řeky Jizera a Mohelka a potoky Veselka, Nedbalka a Zábrdka, které spadají pod povodí Labe. Je zde i velké množství rybníků, které slouží k chovu ryb a k rekreaci.

Zástavba na území ORP je převážně dvoupodlažní, pouze v Mnichově Hradišti se vyskytují vícepodlažní budovy. V Mnichově Hradišti jsou dvě základní školy a gymnázium, domov důchodců, dům s pečovatelskou službou, domov pro mentálně postižené občany, léčebna dlouhodobě nemocných a také státní zámek Mnichovo Hradiště – tyto instituce vyžadují zvláštní nároky pro zásah v případě mimořádné události.

Území ORP Mnichovo Hradiště je velice oblíbenou a hojně navštěvovanou turistickou oblastí z důvodu krásné přírody v chráněné turistické oblasti Český ráj s výskytem pískovcových skal.

K velkým rizikům na území ORP Mnichovo Hradiště patří hlavně povodně, které se od roku 2000 vyskytují téměř každoročně a způsobují velké materiální škody. Dále to jsou vichřice a silné větrné poryvy, které způsobují škody na nemovitostech a v lesích, naposledy v roce 2007 orkán Kyrill a vichřice Emma v roce 2008. Velkým rizikem jsou i dopravní nehody na rychlostní komunikaci R10, která je velice zatížena jak kamionovou, tak narůstající osobní dopravou.

6 RIZIKA VE SPRÁVNÍM OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ

Ve správním obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Mnichovo Hradiště je vytipováno v havarijním plánu deset rizik, které mohou potenciálně ohrozit obyvatele.⁴⁰ Pro tato rizika se přijímají opatření pro jejich úspěšné zvládnutí. Dobrá příprava zamezí panice a strachu obyvatelstva a odpovědné osoby budou připraveny situaci řešit. Základem úspěšného zvládnutí mimořádné události je událost nepodcenit a mít na mysli v první řadě záchranu osob, zvířat, majetku a životního prostředí.

Ve správním obvodu ORP Mnichovo hradiště jsou vytipována tato rizika:

Vichřice a silné větrné porvy, toto riziko se může vyskytnout na celém území, může způsobit velké materiální škody, ohrozit obyvatele výpadkem energií (elektřina, plyn, teplo), přerušením dodávek potravin nebo způsobit zranění větrem uvolněnými předměty nebo destrukcí staveb. Velké škody mohou vzniknout i na lesních porostech a na divoče žijící zvěři.

Sesuvy půdy a skal, toto riziko může nastat v důsledku dlouhotrvajících dešťů a postihnout malé území, zejména oblast Drábských světniček, kde hrozí sesuv půdy a skalních masivů. Sesuvy by ohrozily lesní porosty a zhruba 5 obcí a jejich obyvatele v této oblasti. Tato oblast je velice oblíbená a hojně navštěvovaná turisty, je zde veliké množství rekreačních zařízení a v době prázdnin a víkendů je zde veliký nárůst počtu návštěvníků. Sesuvy by mohly poškodit i násypy rychlostní komunikace R10 a železniční tratě.

Exploze a výbuchy, toto riziko se může na území vyskytnout velice málo, ale účinky mohou být katastrofální. Účinky mohou zasáhnout velké území a závisí na lokalitě a typu výbuchu (mechanický, chemický). Hrozí usmrcení a zranění osob na velké vzdálenosti, popřípadě i zavalení z důvodu destrukcí budov. Výskyt tohoto rizika můžeme očekávat v průmyslových zónách a objektech, kde skladují nebo k výrobě používají nebezpečné výbušné látky, nebo při přepravě na silnici nebo železnici.

⁴⁰ *Plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území Středočeského kraje (Havarijní plán kraje)*. Kladno, 2009.

Únik nebezpečných chemických látek a přípravků, toto riziko se může vyskytnout na celém území a možnost výskytu je pravděpodobné z důvodu velkého množství firem, které vyrábějí, skladují nebo používají nebezpečné škodliviny anebo jsou přepravovány na velmi dopravně zatížené silniční a železniční síti. Velkým nebezpečím je kontaminace vodních toků a podzemních vod. Velikost rizika závisí na vlastnostech uniklé látky a z jakého zdroje dojde k úniku (stacionární, mobilní), na meteorologické situaci a sekundární reakci (výbuch, požár). Nebezpečí pro obyvatele je ve znečištěném životním prostředí (ovzduší, vodní zdroje a půda), případném výbuchu nebo požáru.

Nehody v dopravě – nebezpečná porucha plynulosti v provozu na komunikacích, toto riziko se může vyskytnout na celém území z důvodu velké hustoty silniční sítě a přítomnosti železniční sítě a z důvodu přítomnosti letiště i v letovém provozu. Zde hrozí nebezpečí pro obyvatele při dopravních nehodách, kontaminaci vod a půdy, úniku škodlivin do ovzduší, neprůjezdnost pozemních komunikací vlivem dopravní nehody (uvíznutí v zácpách, opožděné zásobování). Při letecké nehodě hrozí postižení rozsáhlého území.

Lesní požáry, toto riziko je vzhledem k zalesnění území vysoké. Velikost rizika závisí na klimatických podmínkách, skladbě lesního porostu a dostupnosti pro požární techniku. Nebezpečí hrozí především v rekreačních oblastech s vysokým výskytem návštěvníků, hrozí zhoršená kvalita ovzduší, poškození lesních porostů a staveb. Nebezpečí hrozí i pro lesní zvěř.

Epidemie – hromadné nákazy osob, toto riziko by mělo negativní dopad na jednotlivce nebo skupiny zasažené nakažlivou nemocí. Zde je nutné počítat s psychologickými dopady v případě šíření onemocnění s omezenou léčbou, neexistující nebo nedostatečně účinnou protilátkou a s vysokou úmrtností. Je potřeba urychleně najít zdroj nákazy, ohraničit ho a nakažené osoby uzavřít do karantény a tím zabránit dalšímu šíření.

Epizootie – hromadné nákazy zvířat, toto riziko může zasáhnout celé území z důvodu hustého zalesnění a zde volně žijící zvěři a velkého počtu chovaných zvířat. Rozšíření by záviselo na vlastnostech původce nákazy, způsobu přenosu, včasné diagnostiky a rychlosti přijetí a plnění veterinárních opatření. Hrozba pro obyvatele je ve výpadku produkce masa postižených chovů, popřípadě poranění při styku se zvířetem nebo zvěří. Musely by být zavedeny bezpečnostní uzávěry k postiženým oblastem.

Povodně, toto riziko je z důvodu četnosti vodních toků velice časté a vysoké. Nejohroženějším a nejčastěji zaplavovaným územím je povodí řek Jizery a Mohelky. Obyvatele v těchto povodí ohrožují hlavně přirozené povodně, ale z důvodu výskytu vodních nádrží nad povodím řeky Jizery hrozí i zvláštní povodně. Pro tyto případy mají obce v povodí těchto řek zpracovány povodňové plány.

Požáry velkého rozsahu, toto riziko je zahrnuto z důvodu přítomnosti průmyslových zón, nemocnic, domovů pro seniory a objektů zemědělské výroby. Zde hrozí nebezpečí pro osoby s omezenou schopností pohybu z důvodu zhoršených podmínek na evakuaci. V průmyslových zónách přítomnost hořlavých nebezpečných látek a v zemědělství přítomnost velkého počtu ustájených zvířat.

Toto jsou rizika, která byla analýzou rizik vyhodnocena jako reálně hrozící pro správní obvod ORP Mnichovo Hradiště. V těchto konkrétních případech hrozí obyvatelům správního obvodu ORP Mnichovo Hradiště výpadky v dodavatelských službách v dopravní obslužnosti, případně i zhoršení stavu životního prostředí. Toto by mělo za následek komplikace v zajišťování základních životních potřeb obyvatel, omezení zdravotní péče, případně nedostatek léčiv, nedostatek pohonných hmot, výpadek energií, výpadky v informační a telekomunikační síti.

Pokud by popisované MU přerostly v KS a nebo i z jiných důvodů byl pro území ORP vyhlášen krizový stav, má ORP Mnichovo Hradiště zpracovaný krizový plán, který obsahuje souhrn krizových opatření a postupů k řešení KS ve svém správním obvodu, který je vymezen územím 22 obcí (Bílá Hlína, Boseň, Branžež, Březina, Dolní Krupá, Horní Bukovina, Chocnějovice, Jivina, Klášter Hradiště nad Jizerou, Kněžmost, Koryta, Loukov, Loukovec, Mnichovo Hradiště, Mohelnice nad Jizerou, Mukařov, Neveklovice, Ptýrov, Rokytá, Sezemice, Strážiště a Žďár).

7 ORGANIZACE BEZPEČNOSTI A OCHRANY OBYVATELSTVA VE SPRÁVNÍM OBVODU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ MNICHOVO HRADIŠTĚ

Zajišťování bezpečnosti a ochrany obyvatelstva a koordinování záchranných a likvidačních prací zajišťuje obec s rozšířenou působností (ORP) Mnichovo Hradiště na základě zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (IZS). Pro tyto účely má ORP Mnichovo Hradiště na základě zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, zřízenou bezpečnostní radu ORP jako svůj poradní orgán pro přípravu na krizové situace a krizový štáb ORP jako svůj pracovní orgán pro řešení krizových situací.

Bezpečnostní rada ORP se podílí na vytipování možných zdrojů rizik a provádění analýzy ohrožení ve správním obvodu ORP. Zjištěná rizika zapracuje Hasičský záchranný sbor (HZS) do krizového plánu ORP a zabezpečí finanční prostředky na prevenci a připravenost, popřípadě na řešení MU nebo KS ve správním obvodu. Pokud na území ORP proběhne krizová situace, vyhotoví Závěrečnou zprávu, ve které krizovou situaci vyhodnotí. Posuzuje a vyhodnocuje stav připravenosti složek IZS ve svém správním obvodu. Seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s vytipovaným ohrožením a s připravenými opatřeními, pomocí kterých budou KS řešit. Bezpečnostní rada ORP má 8 členů, které jmenuje starosta ORP Mnichovo Hradiště a jsou v ní starosta, místostarosta, tajemník úřadu, pracovník odboru krizového řízení, příslušník Policie ČR, příslušník HZS, velitel a zástupce velitele JPO obce.

Krizový štáb ORP svolává starosta ORP pro řešení mimořádné události, pro kterou je vyhlášen zvláštní stupeň poplachu nebo je pro správní území ORP vyhlášen krizový stav nebo je potřeba provádět koordinaci záchranných a likvidačních prací. Krizový štáb se skládá z členů bezpečnostní rady a z členů stálé pracovní skupiny.⁴¹

Ve správním obvodu ORP Mnichovo Hradiště je zajištěna bezpečnost a ochrana obyvatelstva základními a ostatními složkami IZS. V Mnichově Hradišti je umístěna

⁴¹ Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

požární stanice HZS, obvodní oddělení Policie České republiky, stanoviště zdravotnické záchranné služby (ZZS), Městská policie Mnichovo Hradiště a jednotky požární ochrany obcí (JPO) zařazené do poplachového plánu kraje.

Požární stanice HZS Mnichovo Hradiště spadá pod HZS Středočeského kraje, územní odbor Mladá Boleslav a je nejsevernější požární stanicí ve Středočeském kraji. V současné době zde slouží 15 příslušníků, kteří se nepřetržitě střídají ve třech směnách, a velitel stanice, který je zařazen v denní směně. Hasební obvod požární stanice je celý správní obvod ORP Mnichovo Hradiště a další území podle poplachového plánu kraje. Pro výjezdy k zásahům je stanice vybavena cisternovými automobilovými stříkačkami (CAS) pro hašení požárů, technickým vybavením pro zásahy u dopravních nehod, na vodě, ve vodě, ve výškách, při živelních pohromách. O výjezdu a nasazení jednotky rozhoduje krajské operační informační středisko HZS (KOPIS HZS) na lince 150 nebo 112.

Obvodní oddělení Policie ČR Mnichovo Hradiště zajišťuje pořádek a bezpečnost osob, majetku, chrání veřejný pořádek a preventivně působí ve svém obvodu. Nepřetržitý výkon služby zajišťuje 23 příslušníků, kteří se střídají ve směnném provozu, a šest příslušníků v denní směně. K dispozici mají tři osobní automobily. O výjezdu rozhoduje operační středisko policie na lince 158.

Zdravotnická záchranná služba (ZZS) Mnichovo Hradiště působí na území ORP Mnichovo Hradiště teprve od roku 2012, což výrazně pomohlo zkrátit dojezdové časy pohotovostního vozidla. Na stanovišti působí posádka rychlé zdravotnické pomoci (RZP), kterou tvoří diplomovaná zdravotní sestra a řidič záchranář. Podle vážnosti stavu pacienta popřípadě vyjíždí ještě ze stanoviště ZZS Mladá Boleslav posádka rendez-vous (RV), kterou tvoří lékař a řidič záchranář. O vyslání posádek do terénu rozhoduje zdravotnické operační středisko na lince 155.

Městská policie Mnichovo Hradiště byla zřízena v roce 1992. Zajišťuje bezpečnost a pořádek ve městě a v jejích místních částech nepřetržitě, ale bez stálé služby na služebně. Hlídku lze kontaktovat na mobilním telefonu. V současné době u Městské policie pracuje 10 strážníků. Město má zřízen kamerový systém, který monitoruje vytipované lokality a je propojen na službu Obvodního oddělení Policie ČR.

Každá obec ve správním obvodu ORP Mnichovo Hradiště má zřízenou JPO obce,

nebo má uzavřenou smlouvu o zajištění požární ochrany s jinou obcí, která jednotku má. Jednotlivé jednotky jsou zařazené do kategorií podle vybavení a zařazení do poplachového plánu kraje. Na území ORP Mnichovo Hradiště je 22 JPO obcí z toho je 5 JPO obcí zařazeno do kategorie JPO III a 17 JPO zařazeno do kategorie JPO V.

Kategorie JPO III znamená, že tyto jednotky mají členy, kteří vykonávají službu v jednotce dobrovolně, vlastní CAS na hašení požárů a technické prostředky pro technické zásahy a jsou schopny vyjíždět na pokyn KOPIS do 10 minut i mimo území svého zřizovatele.⁴²

Kategorie JPO V znamená, že tyto jednotky mají členy, kteří vykonávají službu v jednotce dobrovolně, jsou vybaveny technickými a věcnými prostředky a jsou schopny provést zásah do 10 minut po oznámení KOPIS na území svého zřizovatele.⁴³

Na území ORP Mnichovo Hradiště nejsou zřízeny nebo udržovány žádné stálé úkryty. Obce mají pouze vytipované objekty ve svém vlastnictví, kde lze provést improvizované ukrytí. Ve městě Mnichovo Hradiště to je především sportovní hala BIOS, sokolovna, školky a školy. V ostatních obcích to jsou převážně budovy obecních úřadů, popřípadě požární zbrojnice.

Z důvodu častých povodní město Mnichovo Hradiště přistoupilo k vybudování protipovodňové hráze, která by ochránila část severního města. Protipovodňová hráz je koncipována na 100letou vodu a ochraňuje cca 200 obyvatel a 50 domů. S přípravami se začalo už v roce 2006 a po výkupu pozemků, vyhotovení projektu a získání příslušných povolení se se stavbou začalo v roce 2012 a v témže roce byla i dokončena. Jedná se o zemní hráz kombinovanou se železobetonovou zdí a mobilními zábranami pro přehrazení pozemní komunikace. Je 1620 metrů dlouhá, 3,2 metry vysoká. Postavení mobilní zábrany na přehrazení pozemní komunikace je zajišťována místní JPO a trvá 10 lidem cca 4 hodiny.

Ostatních obce, které bývají zaplavovány povodněmi, mají v Povodňových plánech vytipované ohrožené domy, ke kterým na pokyn povodňové komise podle aktuálního stupně povodňové aktivity místní JPO dodává pytle s pískem, popřípadě provádí

⁴² Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.

⁴³ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.

evakuaci obyvatel.

Vývoj povodně a dosažený stupeň povodňové aktivity, mohou obyvatelé sledovat přímo na webových stránkách Povodí Labe, který je správcem místních toků, nebo na webových stránkách obcí⁴⁴. Obce mají zabezpečeno vlastní monitorování vodních toků čidly, která měří aktuální výšku hladiny a jejichž výstupy jsou veřejnosti přístupné také na webových stránkách.⁴⁵

⁴⁴ Stavy a průtoky na vodních tocích. *Povodí Labe* [online]. 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://www.pla.cz/portal/sap/cz/PC/?oid=3&data=1>

⁴⁵ Mnichovo Hradiště - Čidlo108 C4 Mnichovo Hradiště ul. Klášterská. *VOX varovné systémy* [online]. 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://hladiny-vox.pwsplus.eu/Senzors/Details/6222>

8 PREVENCE, PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Vykonávat preventivně výchovnou činnost ukládá obcím zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.

V současné době, kdy se zvyšuje četnost MU, se dostává do popředí nutnost zvýšit povědomí obyvatelstva o způsobech jak nejlépe ochránit sebe a své blízké. V ČR má občan právo na pomoc od státu, ale i povinnost spolupodílet se na své ochraně. Proto by se měla preventivně výchovná činnost zaměřit na to, aby se obyvatelstvo naučilo správně chovat a postupovat v případě vzniku MU nebo KS. Jedná se hlavně o:

- respektovat pokyny pracovníků záchranných složek,
- získávat informace z oficiálních zdrojů,
- nerozšiřovat neověřené zprávy,
- nepodceňovat vzniklou situaci,
- ohleduplnost vůči starým a nemohoucím lidem a hlavně dětem.

Preventivně výchovná činnost obcí ve správním obvodu ORP Mnichovo Hradiště probíhá především při kulturních akcích, při soutěžích v požárním sportu. JPO organizují pro svoji připravenost, ale i pro připravenost veřejnosti taktická a prověřovací cvičení.

V obcích se o kulturní akce pro dospělé a děti starají především Sbory dobrovolných hasičů. Pořádají soutěže v požárním sportu pro dospělé a děti. Tyto akce přilákají vždy velké množství diváků, a proto jsou součástí programu i témata typu ukázky zásahu hasičů, policistů, zdravotníků, ukázky správné obsluhy hasičích přístrojů, prezentace tísňových telefonních linek a způsobů jak správně oznamovat nebezpečnou událost, popřípadě jak rozeznat varovný signál a jak se při něm chovat. Při těchto akcích se práce záchranářů a jejich praktické rady dostávají do povědomí lidí a zvyšuje se tím jejich informovanost.

V roce 2014 město Mnichovo Hradiště umístilo na své webové stránky portál bezpečnostního informačního systému Záchranný kruh. Jedná se o webový informační portál, kde lze nalézt důležité informace týkající se různých rizik, mimořádných událostí a návody jak se v těchto situacích chovat. Je velice přehledný a srozumitelný jak pro laiky, tak i pro školy a obecní úřady. Velikou nevýhodou tohoto informačního

systemu je, že se nedostane do povědomí lidí, pokud se nebude prezentovat i jiným způsobem než jenom na internetu.⁴⁶

Odbor krizového řízení ORP má na svých webových stránkách přehled aktuálního dění v této oblasti na svém území a návody jak se správně chovat a koho volat v případě MU.⁴⁷ Stránky jsou přehledné a informace dostatečné, ale mnoho lidí informace tohoto typu na internetu nevyhledává, proto je potřeba tyto informace v rámci preventivně výchovné činnosti k lidem dostat pomocí přednášek, besed, prezentací, soutěží, bezpečnostní informace publikovat v tisku nebo v Informačním listu města.⁴⁸ Zaměřit se hlavně na školní mládež, seniory a handicapované a vhodnou formou je informovat o činnosti záchranářů, co potřebují ke své práci. Zejména jak správně oznámit nebezpečnou situaci na tísňové linky, pravidla jejich užívání. Jak bezpečně užívat a zacházet se spotřebiči na elektrická, plynná a tuhá paliva. Jak se chránit a chovat při případné evakuaci nebo záchraně. Jak správně použít hasicí přístroje, znát základy první pomoci a mít povědomí o zabezpečení ochrany obyvatelstva při krizových stavech.

HZS Mnichovo Hradiště pořádá každoročně den otevřených dveří a spolu s Policií ČR a ZZS provádí ukázky techniky a svojí práce ve školách a na různých kulturních akcích pořádaných ve svém hasebním obvodu. HZS ve spolupráci s ORP Mnichovo pořádá 1x4 roky školení starostů obcí, kde je hlavním úkolem seznámit je s jejich povinnostmi zejména v oblasti ochrany obyvatelstva, krizového řízení, požární ochrany a IZS. Další témata jsou zaměřena na ochranu obyvatelstva před, při a po povodních, způsoby varování a vyrozumění při mimořádných událostech, na možnosti poskytování psychologické pomoci při mimořádných událostech a krizových situacích občanům, na povinnosti při zřizování a činnostech JPO, provádění preventivně výchovné činnosti i na způsoby zajišťování veřejného pořádku Policií ČR. Na těchto setkáních se vždy dostane do popředí problematika zajišťování finančních prostředků na zajištění PO zejména v malých obcích a především velký zájem o větší spolupráci s Policií ČR, zejména v hlídkové činnosti, v objasňování majetkových trestných činů, případech vandalizmu či dopravní bezpečnosti na území obcí.

⁴⁶ Bezpečnost a pořádek. *Mnichovo Hradiště oficiální stránky města* [online]. 2015 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/poradek>

⁴⁷ Krizové řízení. *Mnichovo Hradiště oficiální stránky města* [online]. 2015 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/poradek/krizove-rizeni>

⁴⁸ *Informační list města*. 2014. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/informacni-list-mesta>

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce nebylo objevit nové metody řešení problematiky bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, ale provést přehled, jakým způsobem je tato činnost v ČR a ve správním ORP Mnichovo Hradiště zajištěna.

Při dopsání bakalářské práce jsem si pokládal otázky typu, jak by se obyvatelé chovali při krizové situaci, když bude spuštěn varovný signál Všeobecná výstraha. O zkoušce sirén, která je prováděna každý měsíc, většina obyvatel už ví, rozeznají ale obyvatelé rozdíl? Jak se ukryjí, jestli použijí improvizované prostředky osobní ochrany, jestli budou vědět, jak je správně použít? Při vojenských krizových stavech jak se bude provádět výdej individuálních prostředků osobní ochrany? Zda obce budou vědět přesné počty svých skupin obyvatel, pro které jsou povinny tyto prostředky zajistit, jak se zachovají pracovníci ve zdravotnických zařízeních? Jak budou obyvatelé přistupovat k evakuaci?

Tyto otázky jsem konzultoval s pracovníky krizového řízení a ochrany obyvatelstva a dospěl jsem k názoru, že na ně odpovědět vlastně nejde, dokud krizová situace nenastane a opatření se neověří v praxi. V současné době existují praktické zkušenosti naštěstí jenom z důvodu povodní, ostatní jako např. hromadná nákaza osob, která byla v loňském roce velice aktuální (ebola), se zatím jenom nacvičují a zjištěné poznatky se zpracovávají do plánů. Z vlastní zkušenosti vím, jaké komplikace a problémy s sebou přináší evakuace při povodních. Obyvatelé nechtějí věřit, že povodeň zasáhne právě je a považují za zbytečné opouštět své domovy.

Právní předpisy a nařízení, které se váží k problematice této bakalářské práce, jsou značně obsáhlé. Někdy se s nadsázkou říká, že je v ČR přeplánováno. Ze strany kontrolních odpovědných orgánů jsou ale dostatečná, v případech potřeby jsou novelizovaná, jejich dodržování je kontrolováno a je vyžadováno jejich plnění.

O tuto problematiku není velký nezájem ze strany obyvatelstva, ale zájem nemají ani někteří starostové obcí, kteří jsou povinni se o své obyvatele v případě nebezpečí postarat. Samozřejmě velkou roli hraje vliv potencionálního bezpečí a jistoty, že v případě potřeby zasáhnou složky IZS.

Podle mého názoru bylo velkou chybou zrušení předmětu branná výchova na školách

po roce 1989, spíše mělo dojít pouze k upravení osnov z důvodu změny politické situace. V současné době se začíná na školách uvádět v život nová forma výuky v této oblasti. Existuje už celá řada výukových programů, prezentací a informačních systémů pro zlepšení povědomí žáků, studentů, ale i obyvatelstva. Všechny tyto snahy a aktivity jsou teprve na začátku, ale kdo chce, tak si odpovědi na své otázky v těchto materiálech najde. To ale nestačí, důležité je dostat tyto informace lidem na oči např. propagací v tisku, médiích, na obalech potravin atd. Nedílnou součástí je i zajištění dostatečného množství kvalifikovaných pracovníků a lektorů.

Českou republiku od povodní na Moravě v roce 1997, postihují živelní pohromy typu povodně, silné větry, sesuvy půdy celkem pravidelně a zasáhly pravděpodobně každý region republiky. Obyvatelé v oblastech, kde živelní pohromy proběhly, o možném nebezpečí ve svém bydlišti vědí. Vědí, že v první řadě musí spoléhat sami na sebe a až v druhé řadě se mohou opřít o pomoc jednotek IZS.

Je přirozené, že není v lidských silách se dokonale připravit na každou mimořádnou událost nebo krizovou situaci a předejít jejich negativním dopadům. V lidských silách ale je se na tyto události připravit a přijmout opatření, která tyto negativní dopady dokážou zmírnit. Stát dokáže pohromám, které mu připraví příroda nebo i sám člověk, čelit. Má pro tyto případy zřízen bezpečnostní systém, který se skládá z orgánů státní správy, složek IZS aj., ale ke zdárnému zvládnutí případných pohrom potřebuje i aktivní pomoc svých obyvatel.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DUNANT, Henry. *Vzpomínka na Solferino*. Praha: Sursum, 2007. ISBN: 80-7323-136-0.

ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Aspekt, 2003. ISBN 80-86640-12-4.

VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0.

ZPĚVÁK, Aleš a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

0

Seznam použitých internetových zdrojů

Bezpečnost a pořádek. *Mnichovo Hradiště oficiální stránky města* [online]. 2015 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/poradek>

Český červený kříž. *Český červený kříž oblastní spolek Most* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.cckmost.cz/historie-cck/>

Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. © Český červený kříž 1999 – 2013 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: http://www.cervenyriz.eu/cz/novy_znak.aspx

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Ukrytí obyvatelstva v České republice* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Opatření pro nouzové přežití* [online]. 2014 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/opatreni-pro-nouzove-preziti-558778.aspx>

Informační list města. 2014. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/informacni-list-mesta>

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. 2013. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

Krizové řízení. *Mnichovo Hradiště oficiální stránky města* [online]. 2015 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.mnhradiste.cz/poradek/krizove-rizeni>

Ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostní politiky, Praha 2009. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>

Některé otázky ochrany společnosti. In: LINHART, Petr. [online]. 2004 [cit. 2014-12-12].

Dostupné z: http://www.ftvs.cuni.cz/katedry/ktus/nektere_otazky_ochrany_spolecnosti.doc

Realizace technických požadavků na koncové prvky varování připojované do jednotného systému varování a vyzoomění. In: *Pokyn č. 15 Generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky.* 2008.

Varování obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

Vývoj vybraných ukazatelů v SO ORP Mnichovo Hradiště 2001 - 2012. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/vyvoj_vybranych_ukazatelu_v_so_orp_mnichovo_hradiste_2001_2012

Základní charakteristika Ženevských úmluv. In: *Časopis 112 ROČNÍK XIII ČÍSLO 8/2014* [online]. 2014 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiii-cislo-8-2014.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled). JUKL, Marek. *Červený kříž*

[online]. 2. vydání. Praha, 2005, (elektronická podoba aktualizována dle stavu k 1. 5. 2014) [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp/konvence.htm>

Seznam právních předpisů

Vyhláška ministra zahraničních věcí o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války. In: *Sbírka zákonů*. 1954. Zákon č.133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.

Zákon č. 168/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991.

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Nářízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Seznam ostatních zdrojů

MARTÍNEK, Bohumír a Petr LINHART. *Ochrana obyvatelstva. Studijní materiál k modulu E*. 2006.

Plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území Středočeského kraje (Havarijní plán kraje). Kladno, 2009.

Realizace technických požadavků na koncové prvky varování připojované do

jednotného systému varování a vyrozumění. In: *Pokyn č. 15 Generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky*. 2008.

ÚZ, *Krizové zákony, Hasičský záchranný sbor, Požární ochrana*. Ostrava: Sagit, 2014.
ISBN 978-80-7488-071-1.

SEZNAM ZKRATEK

CAS	Cisternová automobilová stříkačka
CPO	Civilní protiletecká ochrana
ČSČK	Československý červený kříž
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotka požární ochrany
JSVV	Jednotný systém varování a vyrozumění
KOPIS HZS	Krajské operační a informační středisko Hasičského záchranného sboru
KS	Krizová situace
MU	Mimořádná událost
OO	Ochrana obyvatelstva
OPIS IZS	Operační a informační středisko integrovaného záchranného systému
ORP	Obec s rozšířenou působností
PO	Požární ochrana
RV	Rendez – vous
SPO ČSSR	Svaz požární ochrany Československé socialistické republiky
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s armádou
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Varovný signál „Všeobecná výstraha“	24
Obrázek 2: Signál „Zkouška sirén“	26
Obrázek 3: Signál „Požární poplach“	27

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jaroslav Tomka, DiS.

Obor: 6208R020 - Bezpečnostní studia (Bc. BS Voš)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Bezpečnost a ochrana obyvatelstva ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Mnichovo Hradiště

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 43

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 4

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 15

Počet právních předpisů: 7

Počet ostatních zdrojů: 4

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek